

Tar Károly

Északi ágon

Nyelvünk és kultúránk ereje hatalmasabb minden aktuálpolitikai intézkedésnél, valljuk most is, amikor futó visszapillantásokkal pásztázva széleskörű tevékenységünk erdejét, azon vagyunk, hogy a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának intézménye és mozgalma valamiképpen fennmaradjon, jelentőségét őrizve és növelve, közhasznú munkáját folytathassa. A Törvényszék alapszabályzatunkban kifogásolhatja a megjelölt közfeladatok pontosítását a konkrét tevékenységek ellátásában, de terveinkből, beszámolóinkból, és évi értékeléseinkből világosan átlátható és ellenőrizhető gazdag tevékenységünk gyakorlata. Nemrég vizsgáltuk és határozottunk Társaság helyét és jövőjét meghatározva a magyarországi hivatalos, kormány szintű intézményrendszerben, kijelöltük közhasznú munkánk területeit, és gyakorlati teendőinket nyelvünk és kultúránk védelmében.

Álljon itt két emlékezetes dolog intézményünk múltjából, amelyek a Társaság erejét, széleskörűen jótékony hatását, példás szervezettségét és előremutató tervezettségét bizonyítják.

Az északi országok magyar értelmiségének összefogásáért

Az Ághegy című skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóirat és a Magyar Liget, a skandináviai magyar családok lapja, immár évtizede rendszeresen megjelenik és sokak által olvasott a világhálón, öt-öt számonként vaskos kötetekbe foglalva nyomtatásban is jelen van a magyar irodalmi, művészeti és művelődési életben. Teljesíti vállalt feladatát: felmutatja a skandináviai magyar alkotók példáját, tudatosan vállalt hídszerepüket a befogadó országok és az anyaország között. Az Ághegynek félezernél több munkatársa van. Alkotómunkájuk eredménye az a legalább tíz kötetesre tervezett antológiai, amelynek jelenleg a VIII. kötete készül, eddig több mint 5500 oldal. A Magyar Liget másfél évtizede tudatosan szolgálja az északi országok szórványmagyarságának családépítését, kiegészítője a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége lapjának, valamint a Norvégiában megjelenő magyar lapnak. A két lap főszerkesztőjeként bizonyíthatom, hogy e két folyóirat lényegében anyagi támogatás nélkül tartja fenn magát, és a körülötte kialakult közösség önzetlen munkájának gyümölcse.

E két lap létét a MNYKNT-nek köszönheti. Elsősorban a Társaság erkölcsi támogatásából merítettünk erőt a lap körül kialakult közösség folyamatos és önfeláldozó munkájához. Értelmi és érzelmi indíttatásunk a Társaság maga elé kitűzött céljaival való azonosulással bővült és erősödött. Az Ághegyet évtizeddel ezelőtt Komlós Attila, Társaságunk alelnöke fedezte fel, és nagyra értékelte önzetlen közösségi munkánkat. A Társaságba fogadott, az északi magyarságot képviselő új tagok évi jelentéseiből kitűnik, hogy anyanyelvápoló munkájuk az Anyanyelvi Konferencia tevékenységének kiterjesztését jelentette. A kialakult munkakapcsolat erősödését szolgálata a Társaság alelnökének és

később elnökének svédországi munkalátogatása, a különféle magyar egyesületekben tartott előadások, amelyek megvalósításához nem igényeltek pénzt a Társaság utóbbi éveiben egyre szűkülő költségvetéséből.

Az Ághegy és a Magyar Liget létezése az anyaország éltető figyelmének függvénye. A haza figyelmét nekünk eddig leginkább a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága testesítette meg. Tanácsadó, lényegre figyelmeztető, javító, ösztönző ereje nélkül, a csüggedéstől, a belolvadástól, a nemzeti érzéstől elidegenítő hatások árjában Dsida Jenő versével biztatjuk magunk: „Tavasza borít virágba? Rág a fagy?/Fakóra perzsel július heve,/vagy benned zsong az ősz gyümölcsleve?/Te élsz, s az élő fának ága vagy.//Madár ha száll rád, - bármi a neve/és földre hajtó súlya bármi nagy, -/meg nem zavar, nyugodtan várni hagy: úgyszint elröppen, tudod eleve.//Te légy derűs példám, ha vakmerő/varjú telepszik rám és egyre fent ül,/ míg szörnyű súlya földre teperő://tudjam, hogy mégis elszáll s terhe mentül/alább nyomott, annál több az erő,/mellyel alázott ágam visszalendül.” (Dsida Jenő: Vers egy Ághoz)

Konkrét tevékenységünk erősítése érdekében

Társaságunk működésében tapasztalt, a határon túli magyarság ügyeivel foglalkozó magyarországi hivatalos, kormány szintű intézményrendszer bőven kialakult és az államigazgatás által létrehozott intézmények professzionálisan, és *ex officio* módon való foglalkozásának eredményeképpen kialakult bizonyos identitás zavara, amelynek feloldására idejében – két évvel ezelőtt – konkrét tervet dolgoztunk ki.

Itt most csak az általam javasoltakról szólok, néhány olyan tennivalóról, amelyek részben vagy egészben, ilyen és hasonló megfogalmazásban helyet kaptak a közgyűlésünk által elfogadott jövőnkét körvonalazó tervezetünkben is.

Abból kiindulva, hogy a Társaság csupa képzett, tapasztalt tudós tagból áll, akik a magyar nyelv és a magyar művelődés ápolásának kérdéseire keresnek és találnak megfelelő választ, számomra nyilvánvaló: testületünknek legfőbb dolga a tanácsadás kellene, hogy legyen.

Felmérésekkel megalapozott, iránymutató és a gyakorlati teendőikig lebontott tervekkel kellene támogatnunk a mindenkori magyar kormányt, a minisztériumokat, mindenféle szervezeteket, intézményeket, hogy a Társaság által kidolgozott irányba ösztökéljük a társadalmat, mind a tizenötmillió magyart, magyarságtudatunk őrzésének végtelen munkájában és kiteljesítésében. Ez nem azt jelenti, hogy lemondunk a Társaság eddig megszokott és gyümölcsöző rendezvényeiről, inkább csak azt, hogy minden megnyilvánulásukban az általunk kidolgozott terveket igyekszünk majd népszerűsíteni, közhírré tenni, s ezzel nyomósítva a különféle hivataloknak nyújtott tanácsadásunkat, kicsit a közvélemény formálásával kényszerítve is, a mindig bürokratikus intézményeket terveink megvalósítására.

A Társaság tanulmánykészítői, tanácsadói központúsága, ha a tagok munkájukat valóban magyarságszolgálatnak fogják fel, az anyagiaktól függetlenebbül végezhetik majd, véleményem szerint, egy-egy felmérés, egy-egy alapos akcióterv kidolgozása hasznosabb lehet, mint valamely néhány napos, országos izgalmat alig okozó rendezvény.

De ha jól szervezett, - ezt a Társaság kicsi, de lelkes belső munkatársainak eddigi kitűnő munkája a jövőben is biztosítja – egy-egy ötletbörze-jellegű konferencia is hasznos eredményekre vezet. Ugyancsak ezt szolgálná – eddig is hathatósan szolgálta – a Nyelvünk és Kultúránk folyóirat.

Melyek az anyanyelvőpolás és a magyar művelődés, mai, égető, jövőt meghatározó kérdései, amelyekkel foglalkozni kellene, amelyekre a magyar társadalom választ vár? Ezt kellene évente egyszer tagjaink országos, európai és külföldi jelenlétéből adódó tapasztalataink összegzésével tervvé alakítanunk.

Egyszerű paraszti ésszel is kikövetkeztethető feladatok közül, íme, néhány:

1. Az anyaországiak magyarságismerete félévszázados lemaradásának pótlása, a jó értelemben vett nemzeti érzés gyarapítása hosszú távú tervének kidolgozása.
2. A határon túli Kárpát-medencei magyarok kétnyelvűségének, többnyelvűségének tudatos fejlesztése, a zagyvanyelvűség leküzdése.
3. A nyugati régiókban élő magyarok nyelvvesztésének orvoslása, hathatósabb kezelése, hagyományápolásának erősítése. Ezt újra kezdeni azzal kellene, hogy összeírjuk a határon kívül élő magyarokat. Egyféle önkéntesek által végzett - ha nem vagyunk kishitűek, világméretű - magyar népszámlálásra gondolok, amelynek kezdeményét miniszter-alelnöki szinten tapasztaljuk. Ki kellene dolgozni, a magyar egyesületek, egyházak, klubok stb. tevékenységében a minden tagot, hívet, rokonszenvezőt megmozgató közös, magyarokat összeíró munka módszereit, technikáját. *A Tudnunk kell egymásról!* jelszóval egyben felvillanyozhatnánk minden külföldi magyar kisközösséget. (Svédországban 36 magyar egyesület működik, a 35.000-re becsült ott élő magyarok közül csak minden hatodik tartozik valamelyik egyesülethez. Van egyesületük a magyar orvosoknak, a vállalkozóknak, az anyaországból érkezett munkavállalóknak, és újabban az íróknak, képző-, és zeneművészeknek valamint más alkotóknak, akiknek a bevándorolt magyarok szellemi vezetését tudatosan kellene vállalniuk. (Lásd Ághegy, a skandináviai magyar irodalmi és művészeti lapfolyam (www.aghegy.hhrf.org) és az Ághegy- Liget Baráti Társaság (www.aghegy.hhrf.org/tarsasag) törekvését. Ha a társaság ajánlaná az összeírást, könnyen elfogadnák és közösségi munkával kiterjeszthetnénk. Ez egyben segítene megszűntetni a magyar egyesületek kettéosztottságát tevékenyekre és tétlenekre, mert a magyarságmegtartás többet kíván annál, hogy a szervezett előadások résztvevőinek tetszésnyilvánítása után, a következő előadásra várva elégedetten vagy a nélkül, hazatérnek csöndes magányukba.

A nyugati régiók megnevezést külföldi és európaira osztanám, mert ezzel nagyobb lehetőséget és távlatot nyithatnánk az Európai Unióban az anyaországhoz közelebb került magyaroknak. Például az anyanyelvoktatás színvonalának emelésében, a magyarul tanulók nyilvántartásának, tanítók és tanárok összeírásának magyar minisztériumból irányított összeírásának, képzettségük ellenőrzésének céljából.

A heti egyszeri magyartanításnak megfelelő tankönyvek és munkafüzetek kidolgozása, kiadása, és eljuttatásának kidolgozása.

4. A külföldi és európai magyarok anyanyelvi és magyar művelődési életének fokozottabb szellemi támogatásával, változtatni kellene azon a szemléleten, amely a kivándorolt magyarok magyarságmegtartó tevékenységét csakis önjerejükre bízta. Ez az önerő, csak akkor működik, ha irányított felnőtt nevelés. Ennek is lehetne aprólékosan kidol-

gozott, régiókra lebontott terve. Érdemes volna olyan ajánlásokat kidolgozni, miszerint az anyaországi intézmények célzottan, szellemi táplálékkal, előadásokkal, neves előadók körutaztatásával, kiállítások és Magyar Napok szervezésével aktivizálná a világon szétszórta magyarok kisközösségeit.

Az Európai Unió országaiban élő magyarok, Magyarország Unióba való belépésével, új helyzetbe kerültek, jogaik az ország uniós képviselőinek munkájával, érdekképviselésével bővültek és tovább bővíthetők. Az anyanyelvoktatás és a magyar művelődés lehetőségeinek növelését tartalmazó tervet, ajánlásokat kell kidolgoznunk az Unió országaiiban élő magyarok kérdéseinek, elvárásainak figyelembevételével. (Lásd a svédországi anyanyelvi iskoláztatást segítő „tanfelügyelő” intézményének bevezetése kapcsán, a magyar állam felelősségének kiterjesztését célzó javaslatomat.)

Ha megegyezhetünk abban, hogy a jövőben a Társaság munkájának középpontjában az összmagyarág művelődésének jövőjét kidolgozó, felmérő és tanácsadó tevékenység álljon, bizonyára számos, a világ minden részében tapasztalt gyakorlat elemzésével, sokféle tevékenységi területet határozhatunk meg és különíthetünk el, amelynek alapján munkánkat megoszthatjuk, minden tag és pártoló tag szellemi munkájával valóban hozzájárulhat a Társaság szabályzatában megfogalmazott célok megvalósításához, és az elnökség irányításával, ajánlásainkat, tanulmányainkat sürgősségi sorrendben, időben elvégezve, leszünk hasznos cselekvői közös, országra és minden magyart felkutatva, világra szóló ügyeinknek a magyar művelődés szolgálatában.

Összegezve:

Javaslatom lényegében nem tér el a Társaság tevékenységének az ügyvezető elnök által megfogalmazottaktól, amelynek a középpontjába a jövőben a következőket helyezi:

- a kulturálisan egységes nemzet anyanyelvi és kulturális közösségének megélése,
- a kulturális közösség-megélés terén jelentkező igények felmérése,
- a kulturális közösség-megélés terén jelentkező igények kielégítésének segítése, és előmozdítása,
- a kulturális közösség-megélés terén korszerű folyamatok kezdeményezése,
- vélemények és tapasztalatok összegzése,
- ezen tapasztalatoknak, igényeknek a társadalom előtti megjelenítése,
- ezen tapasztalatoknak, igényeknek a politikai döntéshozók elé tárása.

A felvázolt célok elérése céljából ajánlott tanácsadói ajánlásokat, terveket, módszereket kidolgozó, a magyar művelődés gyakorlatában felhorgadó kérdéseket közvélemény elé táró, ébren tartó, az intézményeket megoldásra serkentő munka előtérbe helyezésével nyilvánvalóbbá tehető az is, hogy nem anyagiakat továbbadományozó, elosztó intézmény vagyunk, hanem a magyar művelődésről folytonosan gondolkodó, az ésszerű cselekvést serkentő, alkotó közösség. Szerény véleményem szerint Társaságunkra szükség van és lesz a mindig szebbnek akart jövőben is.